

וקראת לשבת עונג

אלון תרני בפארב באקדפ ובסורא פלאו

גליון מס' 688

ויקהל פקודי
כ"ה באדר התשפ"ג

טל': 054-8457834 | לקבלת העלון בדוא"ל: alon102010@gmail.com

לעיני שאול בן סלביה ע"ה | לעיני שלמה זיוא בן שבעה ע"ה | לעיני יצחק בן מיטה אסתר ע"ה | לעיני שמעון בן חביבה ע"ה | לעיני רחל שבעה בת מנורה ע"ה

לע"נ מרן רשכבה"ג שמויה יוסף חיים בן פעשא מרים זצוק"ל, מרן ראש הישיבה הגאון ר' שלום בן תופחה זצוק"ל והגאון ר' שמעון בן חביבה זצוק"ל

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

סיפר בעל המעשה, כשישב שבעה על אביו צלצל הטלפון בביתם כשמעבר לקו היה מרן זיע"א שמבקש לדבר עם הבן הבכור היושב שבעה.

כשניגש לטלפון שומע מעבר לקו: מדבר עובדיה יוסף, ללא כל גינונים והתחיל בדברי תנחומים ובמעלת אביו הגדול ז"ל. והוסיף שאחת מהשאלות שדן עמו הביא בספריו, ויהיה זה לזכרו עד עולם, בסיום השיחה הוסיף בקולו האבהי: תחזקו את אמא היא צריכה עכשיו הרבה כוחות. כך בשיא הפשטות וללא שנתבקש על ידי אף אחד ועמד לנגד עיניו מה הוא... אף אתה.

סיפור זה מצטרף לרגישותו הגדולה בפסקיו בעניני העגונות הרבים שהשכימו ובאו לפתחו, וכפי שבא הדבר לידי ביטוי בסיפורו של אחד מרבני תל אביב בניחום האבלים אצל בנו של מרן, וכה סיפר האישי: באחד הלילות החורפיים של תקופת טבת, הייתי בדרך לביתי בסביבות השעה שלוש לפנות בוקר.

לפתע אני מבחין מרחוק בדמותו של רב העושה את דרכו אלי בריצה ומסמן לי לעצור, ומשהתקרב אלי ראיתי שמדובר ברב העיר הרב עובדיה יוסף, והתפלאתי מאוד מה עושה הוא בשעה זו ברחובה של עיר, ותוך כדי שהוא מתנשף ומתנשם מבקש ממני להדריכו לכתובת מסוימת בעיר, וכמובן שהסברתי לו אך לא יכלתי להתאפק ושאלתי למעשיו בשעה זו, ואז הצביע על תיק המסמכים שהיה בידי באומרו זה תיק של עגונה, וזה עתה הגעתי למסקנת ההלכה שמותרת להינשא ולא רציתי לעכבה אפילו רגע אחד בקבלת הבשורה המשמחת הזו, בהוסיפו כיצד אוכל לעלות על יצועי ולישון בו בזמן שיודע אני שאשה אומללה זו ממתנה לתשובתי בכליון עיניים, לכן החלטתי לדפוק בביתה אפילו בשעה זו כי בטוחני שהיא תשמח בכך מאוד.

בפתח הגליון

ברכה"ג אלון תרני ואלק שלי"א

איך התבטלה השביתה

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל", כדי להודיע להם את דיני השבת. כל עדת בני ישראל - מפרש הרב "שפתי כהן" זצ"ל, מתלמידיו של האר"י הקדוש זיע"א - לרבות את הנשים. משה רבינו כינס גם את הנשים כדי ללמד אותן את דיני השבת. שהרי דינים רבים שייכים אליהן באופן מיוחד: דיני בישול, באיזה אופן מותר להחזיר סיר לפלטה של שבת, או דיני "בורר" בהכנת המאכלים, דיני "טוחן" ו"מעבד" - אין זה מסובך, אלו דינים בסיסיים ופשוטים, אבל יש ללמוד! ולא רק הלכות שבת. הכל סומכים על מהימנות הנשים בעניני כשרות, בדיקה יסודית מתולעים וכנימות. דיני טהרת המשפחה יסודיים כל כך, וכל קדושת הבית היהודי תלויה בהם. את כל אלו יש ללמוד, וביסודיות.

דיני הדיבור, המותר והאסור, הלא חלים הם על הנשים כגברים. מותר לדבר, כמה שרוצים, אבל לא כל מה שרוצים. יש גדרים וסייגים. אסור לפגוע בזולת ולהלבין את פניו, אסור לדבר דברי לשון הרע ורכילות. לכל אלו יש דינים מפורטים, איך מותר, ומתי מותר. ואת הדינים יש ללמוד. ישנם שיעורי נשים וחוגי נשים, וחובה להשתתף בהם!

ולא רק דינים, גם השקפות ודעות מוצקות ונכונות חובה לרכוש ולדעת. ואף בכך יש משום קיום מצוה מן התורה. שהרי האמונה מצוה היא, ורבנו הגדול הרמב"ם זצ"ל כתב, שחשוב בעיניו ללמד יסוד באמונה יותר מכל הסוגיות שבש"ס! ובחוגי הנשים מושמעות הרצאות בענייני אמונות ודעות והשקפות נכונות. חובה להקהל ולהשתתף!

אך אין זה הכל. הרב "שפתי כהן" מוסיף ומזכיר, שמשא רבינו הקהיל לא רק את האנשים ואת הנשים, אלא גם את הילדים, גם את הטף! טף? לשם מה? מה הם מבינים? זוהי תשובתו: אמת, אין הם מבינים. אבל יש להביאם כדי "ללמדם מקטנותם לבוא לבית הכנסת, כדי שלא יהיו מיושבי קרנות!" לאן ששולחים את הילד כשהוא קטן, לשם הוא הולך כאשר הוא גדל! אם ההורים שולחים את הילד לשחק ברחוב, הרחוב הופך לביתו! ואז גדל לנו "נוער ברזלים". גדלים נערי "חבורות רחוב", יושבי קרנות!

ומשה רבינו אומר: אל תשלחו את הילד לרחוב! שילחו אותו לבית הכנסת, לפעילות תורנית! הרחיקו אותו מהרחוב הסואן, הריקני, מיושבי הקרנות. לכן קיים בחינוך התורני יום לימודים ארוך, בפיקוח מורים מסורים וחינוך מעולה, כדי שהילדים לא יסתובבו ברחובות! בשעתו, בימי הבראשית של "החינוך העצמאי", כשנפרשה הרשת מעל לאמצעיה, והוקמו בתי ספר רבים בלא אמצעי מימון, הולך שכרם של המחנכים. חודש, חודשיים, שלושה. והרי בעלי משפחות היו, וילדיהם שאלו אוכל... במכולת הפסיקו להקיף, המחסור נתן אותותיו, והמצב היה קשה מנשוא. ארבעה חודשים, חמישה, שישה. התכנסו המחנכים לאסיפת חירום. אך מה בכוחם לעשות. לשבות? הן לא יעלה על הדעת להשבית תלמידים מלימודם! הרי אין העולם מתקיים אלא בזכות הבל פיהם של תינוקות של בית רבן! הרי אין מבטלים אותם מתלמודם אפילו לבניין בית המקדש!

ובכן, מה? האם ישתקו ויסבלו, וימשיכו להלין את שכרם? החליטו: לא נשבית חלילה את לימודי הקודש. אבל אחר הצהריים לומדים לימודי חול: חשבון, אנגלית, היסטוריה, גיאוגרפיה. לימודים אלו, אין איסור להשבית. אולי זה יזעזע את התנהלה, ויימצא סוף סוף הפיתרון... ההצעה התקבלה בהסכמה גורפת. אבל הרי חרדים אנחנו, ואמונים שלא לעשות דבר מבלי לשאול דעת תורה. בחרו במשלחת, והלכו לקבל הסכמת הרב מפוניבז' זצ"ל.

אין לתאר כיצד קבלם, באיזה כבוד ויקר: משלחת מחנכים! סיפרו על הלנת השכר, גוללו את מסכת סבלם, ולא יאומן: הרב בכה, דמעות זלגו במורד לחייו! סיימו דברינו בהצעה להשבית - לא את לימודי הקודש, חלילה. אלא את לימודי החול בלבד, אחר הצהריים. שמע הרב, והזדקף. קם ממקומו, תמך ידיו בשולחן וגהר אלינו, אל חברי המשלחת. אמר: "והילדים, יסתובבו ברחובות?!... וההצעה נפלה! המשכנו ללמד כרגיל, יום שלם..."

מטמונים מהפרשה

הגיגים ומעשיות

"שבת שבתון לה" (לה, ב).

פעם אחת הגיע רבי ישראל מאיר הכהן, בעל ה"חפץ חיים", לעיר פטרבורג. יצאו בני העיר לקראת גדול הדור לחזות בזיו פניו לקיים את הכתוב: "והיו עיניך רואות את מורייך" (ישעיהו ל). בין הבאים היו כמה מעשירי העיר שבאו להתברך מפיו. ניגש עשיר אחד לחפץ חיים ונתן תרומה גדולה עבור ישיבת ראדין. תפס ה"חפץ חיים" בידו של האיש והחל לבכות בכי מר...

יד זו - מירר ה"חפץ חיים" בבכי - נותנת צדקה בחשיבות כה רבה, והלא מחללת היא את השבת ... כך המשיר ה"חפץ חיים" לאחוז בידו של העשיר ולבכות. נמס לבו של העשיר, ואף הוא פרץ בבכי מר...

רבי - אמר העשיר - מהיום מבטיח אני לך שאשמור שבת. אבל, אנא ממך, הרשה נא לי לכל הפחות בשבת הקרובה לעשות מלאכה, כדי להשלים את מה שהתחלתי כבר. כאשר שמע ה"חפץ חיים" את דבריו נענה ואמר בהתרגשות רבה: בני יקירי, אם היתה השבת שלי, הייתי מוחל לך ומתיר לך כל שתבקש, אבל השבת היא של הקדוש ברוך הוא, מלך מלכי המלכים, אין ביכולתי להתיר לך אפילו רגע אחד של חילול שבת!

קבל העשיר את דברי ה"חפץ חיים", ומאותו יום שמר שבת והפך לשומר תורה ומצוות.

"כל העשה בו מלאכה יומת" (לה, ב).

פעם אחת כינס רבי ישראל סלנטר את תלמידיו, ודיבר אליהם דברים קשים על הפירצות שנראו לאחרונה בחילול השבת בקרב הסוחרים.

רבי - תמה אחד מתלמידיו - וכי מה לנו ולחילול השבת של סוחרים אלה? מדוע מוכיח הרב אותנו בדברים כה קשים ולא את הסוחרים, הן הם אלה המחללים את השבת ולא אנחנו?

ודאי שהדבר נוגע לנו - השיב ר' ישראל - דע לך, כי אם היינו אנחנו זהירים יותר בקיום המצוות, לא היו סוחרים אלה מחללים שבת! עלינו להתחזק ככל יכולתנו בקיום התורה והמצוות, ובכך נגרום להפסקת חילולי השבת!

"לא תבערו אש בכל משבתים ביום השבת" (ל, א).

פעם אחת באו והודיעו לרבה של ירושלים הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד כי בבית פלוני הבעירו אש ומבשלים שם ביום השבת!

מיד קם רבי יוסף ורץ אל הבית ההוא ופרץ פנימה כרוח סערה והחל להוכיח את בעלי הבית על מעשה נורא זה. אינני מבין - אמר בעל הבית - האם זו דרכו של תלמיד חכם להתפרץ כך לפתע פתאום אל בית לא לו?!

האם כך היא הדרך - השיב רבי יוסף חיים בשאלה - להתעכב על ענייני נימוס ודרך ארץ כאשר אש בוערת בבית חברך?!

עולים במעלות

הגות, מחשבה ומוסר

והיו הדברים "על לבבך"

סיפר המגיד הירושלמי הגה"צ ר' שבתאי יודלביץ זצ"ל, שבדרשות הקבועות שלו ב'זכרון משה' בירושלים, היה מגיע קבוע בחור שסר מן הדרך, שהיה יושב ו'מעביר את הזמן' לביל שבת בשמיעת הדרשה, אבל לא היה נראה שזה עושה לו משהו.

הוא ניגש פעם לר' שבתאי זצ"ל, ואמר שאינו מרגיש שום חיזוק מהדרשות, זה טוב לו להעביר את הזמן, הוא נתנה מהוורטים מהסיפורים ולפעמים גם מהמילי דבדיותא, אבל לא יותר, זה לא נכנס ל! נכנס באוזן ויוצא מיד! אמר לו ר' שבתאי זצ"ל: כתוב תורה "והיו הדברים האלה על לבבך", על לבבך כתוב ולא בתוך לבבך! מדוע? הרי העיקר מה שהדברים נכנסים בתוך הלב של האדם ולא נשארים בחוץ על מעטפת הלב?!

אלא שזו הדרך של התחזקות האדם, לא תמיד הדברים מיד פועלים את פעולתם, דברים רוחניים יש להם השפעה עמוקה וארוכת טווח, הם נכנסים לאדם ועומדים על לבו, וגם כשנראה לו שזה לא עושה לו כלום ולא מחזק אותו, אבל הדברים יושבים על לוח ליבו, בונים אט אט את קומתו ובניינו הרוחני, עד שבימים מן הימים זה יחדור ללבו והוא יתחזק ויתרומם.

עברו כמה שנים, והנה פוגש יום אחד ר' שבתאי זצ"ל את הבחור הנ"ל, והנה הוא נראה כבן תורה רציני וחזק! לתמיהת ר' שבתאי מה הביאו לכך, ענה לו הבחור, שבמלחמת יום הכיפורים הוא גויס למלחמה, והיה בצוות טנק באזור תעלת סואץ, כשהם מתקדמים בשדה הקרב בתוך התקפה בלתי נגמרת של פגזים ששרקו ללא הרף...

והנה בום אדיר!!!!... אש, עשן, מתקן... פגז פגע פגיעה ישירה בטנק שלהם! לא רואים כלום, רק זעקות שבר, תימרות אש ועשן...

מספר הבחור לר' שבתאי: "הרגשתי ממש ברגעים האחרונים של חיי, ניסיתי להיזכר במילות הווידוי... העשן הלך והחניק, ואין מוצא! ואז משום מקום, נזכרתי בדבריו של הרב שאמר לי, שדברי חיזוק שאדם שומע גם אם נראה לו שלא משפיעים עליו, אבל הם יושבים לו 'על' לוח ליבו עד שיזכה ויכנסו לליבו, והחלטתי מיד שאם אני ניצל מהתופת הנוראה אני מיד מתחזק, לוקח את הדברים ששמעתי מהרב כל השנים ומכניסם לליבי..."

"ואז לפתע נס!! אני מגלה ממש בשניות האחרונות לפני שנגמר לי האוויר, חור ענק שנפער בתחתית הטנק מהפגז שעבר מצד לצד, בכוחות אחרונים נשכבתי והתגלגלתי לעבר החור ומשם החוצה לאוויר, עד שבאו לחלץ אותי בחסדי ה'."

"אז הבנתי את משמעות לשון התורה 'על לבבך', אדם שומע קונה לעצמו ידיעות וחיוזקים, זה נראה לו שזה לא משפיע, זה לא נכנס לו ללב, זה לא בונה אותו, אבל האמת - זה נמצא, זה ממתין, זה מצפה, ואז בבת אחת הכלים שקנה לעצמו משפיעים, מעוררים ומחזקים את בניינו הרוחני. אין להתייאש אף פעם מלעורר את האחרים ואת עצמו, גם כשנראה שאין השפעה היא בא תבוא. עוד חיזוק ועוד שיחה ועוד התעוררות - בונים את בניינו הרוחני של האדם!"

ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א מח"ס "לגדל" על חינוך ילדים

תופעת הנושרים

אנו עדים היום לתופעה מצערת

וכואבת, תופעת הנושרים. אנו רואים בשוליים אומללים שלאט לאט משנים זהות חיצונית ופנימית, ברמה כזו או אחרת. הרבה קולמוסים נשברו בניסיון לעלות על שורשם של דברים, הרבה משאבים כספיים ומחשבתיים מושקעים בניסיון לבלום ולהציל את עתידם של אותם צעירים. אין תשובה חד משמעית לתופעה, ובוודאי שאין אנו מתיימרים להציג כאן פתרון מוחלט לבעיה, אבל באופן חלקי ברור שלנושא בו אנו דנים יש חלק נכבד בבעיה ובפתרונה. מטבע הדברים ילד מתחנך מקטנות לתורה ויראה בצורה טכנית מהסיבה הפשוטה שהחינוך מתחיל בגיל צעיר כשעדיין אין כלים לצקת תוכן פנימי עמוק למעשים.

כך שבעצם הילד מתחיל להתפלל וללמוד, לקרוא קריאת שמע, לשמור שבת וכו' וכו', הכל בצורה מעשית המסתכמת רק בקיום המצוות ברמה הטכנית. וכשכל

היהדות והחינוך מועברים בצורה מאכזבת כמצוות אנשים מלומדה, בלי עומק וחיות, בלי הבנה ופנימיות, אין סיפוק בעשייה! וכאן כשנכנס הרחוב לתמונה על כל גווני וייציריו, עם כל הפיתויים והבילויים, המלחמה אבודה מראש. אין לנו שום סיכוי להצליח. אם כל החינוך הסתכם רק במשפטים כמו: "אסור, אסור, אסור", "צריך, צריך, צריך", ו"התורה לא מרשה", כשמנגד הרחוב מחייך, מהנה ומפתה. להפוך כל "מניעה" ל"נעימה" חייבים להכניס בפרט בגיל ההתבגרות, את הטעם והנועם שביהדות. במקום להמשיך ולחשוב שאסור - להבין שזה לא מתאים, ולא מכובד למעמדנו. במקום להסתובב בתחושה שאתה חייב וצריך - להאיר ולעצמנו עד כמה זה כדאי ומשתלם. להפוך כל "מניעה" ל"נעימה".

יש לנו הרבה מה להציע! זכינו בתורת אמת, בחיי עולם. יש לנו כל כך הרבה מה להפנים ולהעריך, די במיוחדות שלנו בזה שאנו חסומים מכל התקשורת והטינופת שבחוץ, עד כמה בזכות זה חיינו טהורים. כשחיים בתחושה שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה ובמצוות, ויודעים שכל מי שאינו עוסק בתורה ובמצוות אינו בן חורין אלא עבד נרצע לתאוותיו ויצריו, חשים אושר וגאווה להיות יהודי!